

CLASSIS ROMANA

1 Olim cuncta maria tam infesta erant praedonibus ut nemo navigaret sine maximō periculō mortis aut servitūtis. Multī nautae et mercatōrēs, mercibus ēreptis nāvibusque submersīs, ā praedonibus aut interficiēbantur
5 aut in servitūtem abducēbantur. Iī sōlī qui magnam pecūniām solvere potuerant servitūte liberābantur. Ipse Gaius Iūlius Caesar, cum adulēscēns ex Italiā Rhodum nāvигāret, ā praedonibus captus est nec prius liberātus quam ingēns pretium solvit.

10 Nec sōlum nautae, sed etiam incolae ūrae maritimae insulārumque in metū erant. Nōnnūllae īnsulae ab incolis dēsertae erant, multa oppida maritima ā praedonibus capta. Tanta enim erat vīs et audācia eōrum, ut vim Rōmānōrum contemnentēs etiam portūs Italiae oppugnārent.

nāvēs longae

cūnctus -a -um = omnis,
tōtus; pl = omnēs
infēstus -a -um: (locus)
infēstus ↔ tūtus
servitūs -ūtis f (<servus)
↔ libertās

sub-mergere = mergere
(sub aquam)

liberāre + abl = l. ab/ex

incola -ae m/f = qui/quae
incolit

(oppidum) capere = ex-pugnare
vīs f, acc vim, abl vī
= potestās
audācia -ae f < audāx
contemnere = parvī aestimāre, nōn timēre

mare Tūscum = mare Inferum

in-opia -ae f ↔ cōpia

crēscere = augērī

cārus -a -um = magni pretiū

populus -i m = cūncitū cīvēs

classis -is f = nāvium numerus

adversus = contrā

ēgregius -a -um = melior cēteris, optimus

prae-pōnere (+ dat)

proximus -a -um sup
(comp propior -ius)

< prope; + dat: p.
Rōmae

ali-quot indecl = com-
plūrēs (nesciō quot)

vincere vīcissee victum
victōria -ae f < vincere

gēns gentis f

Aegyptii -ōrum m pl

commūnis -e = nōn

ūniū sed omnium

grātus -a -um = quī
placet, optātus

nūntius = quod nūntiatur

minuī coeptum est = mi-
nuī coepit

summus : māximus

vīlis -e ↔ cārus

victor -ōris m = quī vīcit

fit = accidit

Quoniam igitur propter vim atque multitudinem
praedōnum nē mare Tūscum quidem tūtum erat, pa-
rum frūmentū ex Siciliā et ex Āfricā Rōmam advehēbā-
tur. Ita māxima inopia frūmentī facta est, quam ob rem
pretium frūmentī semper crēscēbat. Postrēmō, cum 20
iam tam cārum esset frūmentum ac pānis ut multi
pauperēs inopiā cibī necessāriī perīrent, populus Rōmā-
nus ūnō ōre postulāvit ut ūniversa classis Rōmāna ad-
versus hostēs illōs audācissimōs mitterētur. Ergō
Gnaeus Pompēius, dux ēgregius, classī praepositus est. 25
Qui prīmum ē marī Tūscō, quod mare proximum Rō-
mae est, et ex Siciliā, īsulā Italiae proximā, praedōnēs
pepulit, tum eōs in Āfricam persecūtus est. Dēnique,
aliquot nāvibus in Hispāniam missīs, ipse cum classe in
Asiam profectus praedōnēs quōs ibi invēnit brevī tem- 30
pore omnēs vīcit. Hāc victōriā ēgregiā omnēs gentēs, ab
Hispānīs ūisque ad Aegyptiōs Iūdaeōsque, commūnī pe-
rīculō līberātae sunt. Simul atque grātus nūntius dē eā
victōriā grātissimā Rōmam pervēnit, pretium frūmentī
minuī coeptum est; victīs enim praedōnibus, nautae 35
sine metū per maria, quae omnium gentium commūnia
sunt, nāvigābant. Rōmae igitur ex summā inopiā re-
pente māxima frūmentī cōpia facta est ac pānis tam vīlis
fuit quam anteā fuerat — id quod populō Rōmānō grā-
tissimum fuit. Pompēium victōrem cūncutus populus 40
Rōmānus summīs laudibus affēcit.

Ex eō tempore rārō fit ut nāvis praedōnum in marī

Internō appāreat, nam classēs Rōmānae, quae cūcta maria percurrunt, nāvēs mercātōriās atque ūram maritimam diligenter tuentur. Mare Internum iterum ‘nōstrum mare’ iūre appellātur ā Rōmānīs. Neque tamen classis Rōmāna omnēs nautās quī ubīque nāvigatorū potest. Adhūc supersunt aliquot praedōnēs maritimī, quī tantā audāciā sunt ut nē armīs quidem Rōmānōrum dēterreantur.

Amīcī nostrī in marī Tūscō nāvigatorēs tālēs praedōnēs audācissimōs nāvem suam persequī arbitrantur. Cūctī perturbātī sunt. Etsī nautae omnibus vīribus rēmigant, tamen illa nāvis, ventō secundō adiuvante, magis magisque appropinquat.

Caelum nūbilum suspiciēns gubernātor optat ut ventus in adversum vertātur. Is enim nautās suōs tam validōs esse crēdit ut nūlla alia nāvis rēmīs sōlis ācta nāvem suam cōnsequī possit.

II Intereā Līdia genua flectit et Deum precātur ut sē adiuvet: “Pater noster quī es in caelīs! Fīat voluntās tua! Sed līberā nōs ā malō!”

Mēdus autem gladium brevem, quem adhūc sub veste occultāvit, ēdūcit et “Equidem” inquit “nōn inermis occīdar. Sī praedōnēs mē armīs petīverint, omnibus vīribus repugnābō! Fortēs fortūna adiuvat, ut āiunt.”

Tum vērō Līdia “Converte gladium tuum” inquit “in locum suum! Omnes enim quī cēperint gladium, gladiō peribunt, ut ait Chrīstus.”

internus -a -um < intrā;
mare I.um (intrā fretum
ōceani)=mare nostrum
per-currere
mercātōrius -a -um
< mercātor
tuērī = tūtūm facere,
cūstōdire
iūre : rēctē, vērē
ubī-que = omni locō
super-esse = reliquus
esse
tantā audāciā esse = tam
audāx esse

vīrēs -ium f pl < vīs
rēmigāre = nāvem rēmīs
agere
ad-iuvāre = iuvāre

nūbilus -a -um ↔ se-
rēnus
adversus -a -um: (ven-
tus) a. ↔ secundus
agere ēgisse āctum

inter-eā = interim
flectere -xisse -xum
voluntās -ātis f < velle;
v. tua = quod tū vīs
[Math. 6.9,10,13]

ē-dūcere
in-ermis -e ↔ armātus

re-pugnāre = contrā
pugnāre
[Math. 26.52]

dōnec = dum, tam diū quam

ab aliquō petere = ali- quem rogāre

dis-suādēre ↔ persuā- dēre
neu = nē·ve
re-sistere (+ dat) = re- pugnāre
opus esse + abl

prae-ferre: mortem servi- tūtī p. = morī mālle quam servire
haud sciō an dīxerim = fortasse dīxi
cārus = qui dīligit

grātia -ae f = rēs grāta, beneficium

pecūniae grātiā = ob grā- tiā pecūniae, pecū- niae causā
sēstertium = sēstertiōrum
of-ferre ob-tulisse ob- lātum = sē datūrum esse dicere/ostendere

red-imere -ēmisse -ēmp- tum <red- + emere

“Sed tē quoque” inquit Mēdus “gladiō meō dēfēn- 70
dam. Nōlō tē ā praedōnibus occidī spectāre inermis.
Dōnec ego vīvam, nēmō tibi nocēbit!”

Sed Lȳdia, quae Mēdum ut fūrem contemnit, “Nōn ā tē” inquit, “sed ā Deō auxilium petō. Is sōlus nōs tuēri potest.” 75

Item gubernātor multīs verbīs Mēdō dissuādēre cōnā- tur nē gladium ēdūcat neu praedōnibus vī et armīs resis- tat: “Quid opus est armīs? Tanta est vīs praedōnum ut nūllō modō iīs resistere possīmus. Neque praedōnēs nautās inermēs occidunt, cum eōs magnō pretiō servōs 80 vēndere possint.”

Mēdus: “Iamne oblītus es quid modo dīxeris? Dīxistū enim ‘tē mortem servitūtī praeferre’.”

Gubernātor: “Haud sciō an ego ita dīxerim, sed pro- fectō lībertās mihi vītā cārior est. Nihil lībertātī prae- 85 ferō. Quam ob rem omnem pecūniā meām praedōni- bus dabō, sī libertātem mihi reddent. Hanc grātiām sōlam ab iīs petam.”

Mēdus: “Certē praedōnēs pecūniām tibi ēripient, sed fēlīx eris sī pecūniae grātiā vītāe tuae parcent.” 90

Gubernātor: “Sī necesse erit, decem mīlia sēstertium praedōnibus offerre possum. Quod ipse nōn possideō amīcī meī prō mē solvent.”

Mēdus: “Ergō nūlla spēs est mihi, quī nec ipse pecū- niam habeō nec amīcum tam pecūniōsum, ut mē ē ser- 95 vitūte redimere possit aut velit.”

Tum mercātor "Mihi quidem" inquit "multī sunt amīcī pecūniōsī, sed valdē dubitō num pecūniā suā mē redimere velint. Fortūnā adversā amīcīs fidendum nōn est! Namque amīcī, quōs in rēbus secundīs multōs habēre vidēmur, temporib⁹ adversīs nōb⁹ dēsunt. Duōs versūs reminīscor ē carmine quod dē hāc rē scripsit poēta quīdam:

Dōnec eris fēlīx, multōs numerābis amīcōs.

105 *Tempora sī fuerint nūbila, sōlus eris!"*

Gubernātor: "Nesciō quī poēta ista scripserit. Tūne nōmen eius meministī?"

Mercātor: "Illōs versūs scripsit Ovidius, poēta ēgre-
gius, nisi memoria mē fallit. Quī ipse, cum fortūnā ad-
110 versā premerētur, ab amīcīs suīs dēsertus erat."

Gubernātor: "Nōn vērum est quod dīxit Ovidius.
Nam etsī rāra est vēra amīcītia ac fidēs, nōn omnēs
amīcī sunt falsī seu īfīdī. Multō melius Ennius poēta:
Amīcus certus in rē incertā cernit.

115 Certus ac vērus amīcus est quī numquam amīcō suō deest seu secunda seu adversa fortūna est. Mihi vērō multī sunt tālēs amīcī, quī semper mihi aderunt in rē-
bus adversīs, seu pecūniā seu aliā rē mihi opus erit. Ipse enim saepe amīcīs meīs affui, nēmō amīcus umquam
120 frūstrā auxilium ā mē petīvit. Ergō omnēs mihi grātī
sunt prō beneficiīs."

Mercātor: "Aliud est grātiam habēre, aliud grātiam referre. Nōn omnēs quī tibi prō beneficiīs grātiās agunt,

velle, *coni praes:*
velim velimus
velīs velitis
velit velint
adversa fortūna = mala
fortuna

de-esse (+dat) = auxi-
lium nōn ferre
re-minisci ↔ oblīvīsci

poēta -ae m/f = qui/quae
carmina scribit
(multōs) numerāre: ha-
bēre
nūbila : adversa
[Ovidius: Trīstia I.9.5-6]

meminisse (perf) =
memoriā tenēre
(↔ oblitus esse)

premere : malā rē
afficere

amīcītia -ae f < amīcus
fidēs = animus fidus
seu = sīve

(amīcus) certus : fidus

ad-esse (+ dat) = auxi-
lium ferre (↔ deesse)

ad-esse af-fuisse (< ad-
fuisse)
mihi grātīs = quī mihi
bene vult prō beneficiō;
g. esse = grātiam (: ani-
mum grātūm) habēre
grātiam re-ferre = g. am
prō grātiā reddere
grātiās agere = dicere
'sē grātiam habēre'

meminisse + gen/acc: m.
hominis, m. rel/rem

ali-quandō = aliquō tem-
pore (nesciō quandō)

nē quis = nē aliquis,
nē quisquam

pīrāta -ae m = praedō
maritimus

mūtuus -a -um: pecūnia
mūtua = pecūnia quae
reddenda est
condicō -onis f = lēx
inter duōs statūta
diēs f = tempus statūtum

ipsī posteā, sī opus fuerit, grātiām tibi referent. Facile
est grātiās agere prō beneficiis, nec vērō quidquam dif- 125
ficiilius esse vidētur quam beneficiōrum meminisse.”

Gubernātor: “Sed ego ipse soleō amīcīs meīs grātiām
referre. Numquam beneficii oblitus sum, semper pecū-
niām acceptam reddidī.”

Hīc Mēdus “Ergō” inquit “melior es amīcus quam ille III
quem ego aliquandō ē servitūte redēmī.”

Gubernātor: “Mīror unde pecūniām sūmpseris ut
aliōs redimerēs, cum tē ipse redimere nōn possīs.”

Līdia: “Ego mīror cūr id mihi nōn nārrāveris.”

Mēdus: “Nihil cuiquam nārrāvī dē eā rē, nē quis mē 135
glōriōsum exīstīmāret. Sed quoniam omnēs mē quasi
servum scelestum contemnitis, nārrābō vōbīs breviter
quōmodo amīcum ē servitūte redēmerim atque ipse ob
eam grātiām servus factus sim:

“Cum homō liber Athēnīs vīverem, ā quōdam amīcō 140
epistulam accēpī quā ille mihi nūntiāvit ‘sē ā pīrātīs cap-
tum esse’ ac mē per amīcitiam nostram ḥrāvit ut sē ē
servitūte redimerem magnum pretium solvendō. Cum
autem tantum pecūniae nōn habērem, necesse fuit pe-
cūniām mūtuam sūmēre. Ergō virum dīvitem adī, qui 145
mihi omnem pecūniām mūtuam dedit hāc condicōne,
ut annō post ad certam diem omnia sibi redderentur.
Pecūniā solūtā, amīcus meus ā pīrātīs liberātus grātiās
mihi ēgit prō beneficiō, ac simul mihi prōmīsit ‘sē intrā
annum omnem pecūniām redditūrum esse’ — sed annō 150

post nē assem quidem ab eō accēperam! Diē ad solven-
dum cōstitūtā, cum pecūniā dēbitam solvere nōn
possem, homō ille dīves mē in carcerem mīsit et aliquot
diēbus post servum vēndidit. — Sed nesciō cūr hoc
155 vōbīs nārrāverim, nec enim sine māximō dolōre eius
temporis reminīscor cum in patriā līber inter cīvēs lībe-
rōs versārer. Utinam aliquandō līber patriam videam!
Sed frūstrā hoc optō, nam iam illī pīrātae eam spem
mihi ēripiēnt, idque eōdem diē quō ab amīcā meā dēser-
160 tus sum!” Hoc dīcēns Mēdus ānulum quem Līdia ab-
icere voluit prae sē fert.

Gubernātor: “Nē dēspērāveris! Fortasse ānulō istō
aureō tē redimere poteris. Namque avārī atque aurī cu-
pidī sunt omnēs pīrātae. Magna est vīs aurī.”

165 Mēdus ānulum parvum aspiciēns “Putāsne” inquit
“mē tam parvī aestimārī ā pīrātīs?”

Gubernātor: “Nōn omnēs hominēs parī pretiō aesti-
mantur. Scīsne quantum pīrātae ā Iūliō Caesare captō
postulāverint? Vigintī talenta postulāvērunt, id est
170 prope quīngenta mīlia sēstertium. At Caesar, vir super-
bus, cum id parum esse cēnsēret, quīnquāgintā talenta
pīrātīs obtulit, simul vērō supplicium iīs minātus est!
Tum praedōnibus quasi servīs suīs imperāvit ut tacē-
rent neu somnum suum turbārent — ita Caesar praedō-
175 nēs contemnēbat, cum in eōrum potestāte esset. Ubi
prīmum redēmptus est, ipse nāvēs armāvit et captōs
praedōnēs in crucem tollī iussit.”

cōn-stituere = statuere

remīnīscī + gen/acc: r.
hominīs, r. reī/tem
utinam (+ coni) = optō
ut

prae sē ferre = ante sē
tenēre, ostendere
nē dēspērāveris! = nōlī
dēspērāre!

talētūm -ī n (pecūnia
Graeca) = XXIV mīlia
sēstertium
superbus -a -um = qui
aliōs contemnit

minārī (+dat) = poenam
prōmittere

cum... esset : quam-
quam ... erat
ubi prīmum + perf
= cum prīmum
armāre = armīs parāre

utinam nē = optō nē

nē abiēceris! = nōlī
abicer!

mē grātiā = mē causā

hōc nihil grātius = nihil
grātius quam hocnāvis longa = nāvis ar-
mata (ē classe Rōmānā)
nē timueritis! = nōlīte
timere!dē-sistere = dēsinere
tollere sus-tulisse
sub-lātum

Mēdus: "Nōn sum tam superbus ut mē cum Caesare comparandum esse putem. Utinam nē pīrātae mē ut servum fugitīvum occīdant! Vērum hōc ānulō sī quis servārī potest, nōn ego, sed amīca mea servanda est. Ecce ānulum reddō tibi, Līdia. Nē eum abiēceris! Utinam ille ānulus vītam tuam servet!"

Līdia ānulum oblātum accipit et "Grātiās tibi agō" inquit, "sed quōmodo tua vīta servābitur?"

"Id nōn cūrō" inquit Mēdus, "nec enim mortem metuō, sī tē salvam esse sciō."

Tum Līdia "Ō Mēde!" inquit, "Nunc dēmum intellegō mē tibi vītā cāriōrem esse. Ignōsce mihi quod tē accūsāvī! Omnia mē grātiā fēcistū. Quōmodo tibi grātiam referam?"

Mēdus: "Nihil rogō, nisi ut mē amēs ita ut mē amābās. Hōc nihil grātius mihi fierī potest."

Līdia nihil respondet, sed Mēdum complectitur atque ūsculātur. Quid verbīs opus est?

Intereā gubernātor in mare prōspicit et "Quid hoc?" inquit, "Aliae nāvēs illam sequuntur. Tot nāvēs praedōnēs nōn habent. Nāvēs longae sunt, quae mare percurrunt, ut nōs ā pīrātīs tueantur. Nē timueritis, amīci!"

Mercātor: "Sed cūr illae nōs persequuntur?"

Gubernātor: "Quia tamquam praedōnēs ab iīs fugimus. Rēmōs tollite, nautae!"

Nautae statim rēmigāre dēsistunt ac rēmīs sublātīs nāvēs longās salūtant. Classis celeriter appropinquat.

205 Iam mīlītēs armātī in nāve proximā cernuntur. Lȳdia magnā cum laetitiā classem appropinquantem spectat, sed Mēdus etiamnunc perterritus esse vidētur.

etiam-nunc = adhūc

“Nōnne laetāris, Mēde” inquit Lȳdia, “quod nōs om̄nēs ē commūnī perīculō servātī sumus?”

210 Mēdus: “Laetor sānē quod vōs servātī estis; sed ego mīlītēs aequē timeō atque pīrātās. Nē oblīta sīs mē servum fugitīvum esse. Timeō nē mīlītēs mē captum Rōmam abdūcant, ut cōram populō ad bēstiās mittar in amphitheātrō. Hoc dominus mihi minārī solēbat.”

nē oblīta sīs! = nōlī oblīvīsci!

215 “Nē timueris!” inquit Lȳdia, “Mīlītēs ignōrant quī homō sīs et quid anteā fēceris. Iam nēmō nōs prohibēbit simul in patriam nostram commūnem redīre.”

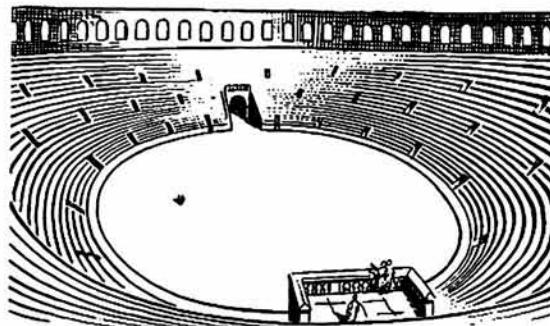
amphitheātrum -īn

nē timueris! = nōlī timēre!

220 Intereā nāvēs longae tam prope vēnērunt ut mīlītēs cognōscant nāvem mercātōriam esse. Itaque persequī dēsistunt atque cursum ad orientem flectunt. Brevī cūncta classis ē cōnspectū abit.

cursus -ūs m < currere

— Hīc amīcōs nostrōs in mediō cursū relinquimus. Utinam salvī in Graeciam perveniant! Omnia bona iīs optāmus.

amphitheātrum

GRAMMATICA LATINA

225

Coniunctivus

Tempus perfectum

[A] *Activum.*

laudāverit

Iūlius dubitat num magister Mārcum laudāverit.

-erit

'Laudāverit' est coniunctivus temporis praeteritū perfectū. 230

Coniunctivus perfectū dēsinit in -erit (pers. III sing.), quod ad īnfīnitivum perfectū sine -isse adicitur.

Exempla: [1] recitāv|erit; [2] pāru|erit; [3] scrips|erit; [4] audiv|erit.

Pater filium interrogat 'num bonus discipulus fuerit: num 235
magistrō pāruerit, attentē audīverit, rēctē scripserit et pulchrē
recitāverit.'Pater: "Audīsne? Interrogō tē 'num bonus discipulus fue-
ris, num magistrō pārueris, attentē audīveris, rēctē scripseris et 240
pulchrē recitāveris'." Filius: "Iam tibi dixī 'mē industrium
fuisse.' Quārē igitur mē interrogās 'num bonus discipulus
fuerim, num magistrō pāruerim, attentē audīverim, rēctē scrip-
serim et pulchrē recitāverim'? Crēde mihi! Nē dubitāveris dē
verbīs meis!"Parentēs filiōs interrogant 'num bonī discipulī fuerint: num 245
magistrō pāruerint, attentē audīverint, rēctē scripserint et pul-
chrē recitāverint.'Parentēs: "Audītisne? Interrogāmus vōs 'num bonī disci-
pulī fueritis, num magistrō pārueritis, attentē audīveritis, rēctē 250
scripseritis et pulchrē recitāveritis'." Filiī: "Iam vōbīs diximus
'nōs industriōs fuisse.' Quārē igitur nōs interrogātis 'num
bonī discipulī fuerimus, num magistrō pāruerimus, attentē
audīverimus, rēctē scripserimus et pulchrē recitāverimus'? Crē-
dite nōbīs! Nē dubitāveritis dē verbīs nostrīs!"

[1]	recitāv erit m
	recitāv erit s
	recitāv erit t
	recitāv erit mus
	recitāv erit tis
	recitāv erit nt
[2]	pāru erit m
	pāru erit s
	pāru erit t
	pāru erit mus
	pāru erit tis
	pāru erit nt
[3]	scrips erit m
	scrips erit s
	scrips erit t
	scrips erit mus
	scrips erit tis
	scrips erit nt
[4]	audiv erit m
	audiv erit s
	audiv erit t
	audiv erit mus
	audiv erit tis
	audiv erit nt
fu erit m	fu erit mus
fu erit s	fu erit tis
fu erit t	fu erit nt

nē dubitāveris! = nōlī
dubitāre!nē dubitāveritis! =
nōlīte dubitāre!

-eri|m -eri|mus

-eri|s -eri|tis

-eri|t -eri|nt

Singulāris Plūrālis

255

Persōna prīma -erim -erimus*Persōna secunda* -eris -eritis*Persōna tertia* -erit -erint

[B] Passīvum.

260 Pater dubitat num filius ā magistrō laudātus sit.

Pater: "Tūne ā magistrō laudātus es?" Filius: "Nesciō num laudātus sim!" Pater: "Quōmodo nesciōs num laudātus sis ā magistrō?" Filius: "Nesciō quid ab eō dictum sit, nam in lūdō dormīvi!"

265 Pater dubitat num filii ā magistrō laudātī sint.

Pater: "Vōsne ā magistrō laudātī estis?" Filiī: "Nescimus num laudātī simus!" Pater: "Quōmodo nesciīs num laudātī sitis?" Filiī: "Nescimus quid magister dixerit, nam in lūdō dormīvimus!"

	Singulāris	Plūrālis
<i>Persōna prīma</i>	laudātus sim	laudātī simus
<i>Persōna secunda</i>	laudātus sis	laudātī sitis
<i>Persōna tertia</i>	laudātus sit	laudātī sint

laudātus sim
laudātus sis
laudātus sit
laudātī simus
laudātī sitis
laudātī sint

-tus	sim	-tī	simus
-ta	sis	-tae	sitis
	sit		sint
-tum	sit	-ta	sint

PENSVM A

Dominus dubitat num pāstor ovēs bene cūrāv-. Dominus: "Dīc mihi, pāstor, utrum in campō dormīv- an vigilāv-." Pāstor: "Mīror cūr mē interrogēs utrum dormīv- an vigilāv-." Semper officium meum faciō." Dominus: "Ergō dīc mihi cūr herī ovis ē grege aberrāv- ac paene ā lupō capta s-." Pāstor mīrātur unde dominus hoc audīv-.

Iūlius servōs interrogat num Mēdum vīd-. Servi: "Nescimus quō fūg-, ut tibi dīximus. Cūr nōs interrogās num eum vīd-?" Iūlius: "Id interrogō, quia dubitō vērumne dīx-!"

Verba: vincere -isse -um; agere -isse -um; flectere -isse -um; offerre -isse -um; redimere -isse -um; tollere -isse -um; adesse -isse.

Vocabula nova:

servitūs
incola
vīs
vīrēs
audācia
inopia
populus
classis
victōria
gēns
victor
vīrēs
voluntās
grātia
poēta
amīctia
pīrāta
condicō
talentum
amphitheātrum
cursus
cūnctus
īnfēstus
cārus
ēgregius
proximus
commūnis

PENSVM B

Priusquam Pompēius, dux — [= optimus], — Rōmānae praepositus est, — [= omnia] maria — erant praedōnibus, quī Rōmānōs ita — ut etiam portūs Italiae oppugnārent. Tan-ta erat — praedōnum ut nēmō iīs — posset. Nēmō sine metū

grātus
vīlis
internus
mercātōrius
nūbilis
adversus
inermis
mūtuus
superbus
submerge re
contemnere
praepōnere
percurrere
tuēri
rēmigāre
adiuvāre
flectere
ēducere
repugnāre
dissuādere
praeferre
offerre
redimere
reminīsci
meminisse
referre
mināri
armāre
dēsistere
aliquot
ubique
aliquandō
intereā
etiamnunc
dōnec
neu
seu
utinam

mortis aut — nāvigābat. — [= complūrēs] īnsulae ab — relinquēbantur. Rōmae frūmentum tam — erat ut multū pauperēs fame (= — cibī) perīrent.

Pirātae, quī — [= aliquō tempore] Caesarem cēperant, xx talenta — [= sīve] D mīlia sēstertium ab eō postulāvērunt, sed Caesar, vir —, L talenta iīs —. Tantō pretiō Caesar — est.

Omnēs amīcī prō beneficiīs — agunt, sed paucī posteā — referre volunt. Vēra — rāra est. Difficile est beneficiōrum —. Fortēs fortūna —.

PENSVM C

Cūr Pompēius classī Rōmānae praepositus est?

Cūr amīcī nostrī ab alterā nāve fugiunt?

Utrum ventus secundus an adversus est?

Quantum gubernātor pīrātīs offerre potest?

Num ipse tantum pecūniae possidet?

Quandō vērus amīcus cognōscitur?

Quōmodo Mēdus servus factus est?

Cūr Mēdus adhūc nihil nārrāvit de eā rē?

Suntne praedōnēs quī eōs persequuntur?

Cūr Mēdus etiamnunc perterritus est?

Quō nāvēs longae cursum flectunt?